

DOI: 10.32347/2076-815x.2021.77.57-64

УДК 725.51

к.арх., доцент **Булах І.В.**,

bulakh.iv@knuba.edu.ua, ORCID: 0000-0002-3264-2505,

Web of Science ResearcherID: V-4802-2018, Scopus Author ID: 36080512900,

Київський національний університет будівництва і архітектури

ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ РОЗВИТОК МЕРЕЖІ ЛІКАРЕНЬ КИЄВА

Розглянуто фактичний стан госпітальної мережі м. Києва, надано пропозиції щодо її подальшого територіально розгортання, які гуртуються на сучасних та перспективних потребах та можливостях мешканців та управлінців міста, прилеглих населених пунктів. Дослідження є частиною комплексного вивчення проблеми містобудівних основ територіально-просторового розвитку системи закладів охорони здоров'я і спрямовано на пошук оптимізації існуючого матеріального фонду закладів та установ медичного призначення.

Ключові слова: мережа; містобудівна система; система закладів охорони здоров'я; лікарня; територіальний розвиток.

Актуальність теми і постановка проблеми. Місто Київ – столиця нашої держави і, одночасно, її найбільше місто, яке історично нараховує найбільшу серед українських міст кількість лікарняних закладів. Серед київських лікарень є історичні пам'ятки архітектури, але більша частина закладів була побудована у радянську добу України за типовими проектами в індустріальний будівельний спосіб. Дослідження сучасних світових тенденцій загального скорочення кількості лікарень з одночасним підвищенням ефективності використання койко-місць, а також останні показники щодо забезпеченості населення койко-місцями у провідних країнах свідчать про актуальну потребу проведення оптимізації розгалуженої лікарняної структури Києва, у якій спостерігається дублювання функцій та концентрація чисельних лікарень у межах однієї території, чимала частина будівель яких вже мають суттєве зношення та не відповідають потребі енергоефективності.

Аналіз досліджень та публікацій. Загальнотеоретичні дослідження містобудівного розвитку розглянуті у роботах М.М. Габреля [1], М.М. Дьоміна [2], І.В. Древаль [3], Г.Л. Ковальської [4], Т.Ф. Панченко [5], А.М. Плешкановської [6, 7], В.О. Тімохіна [8], Н.М. Шебек [9]. Архітектурна типологія та планування медичних закладів досліджувались у наукових здобутках Т.О. Буличової [10], К.Ю. Підгірняк [11], Б. Карлеса [12, 13], Р. Справа [14] та ін. Дана стаття є логічним і послідовним кроком у дослідженні

містобудівних основ територіально-просторового розвитку системи закладів охорони здоров'я України [15-21].

Мета статті. Проаналізувати фактичний стан госпітальної мережі Києва та сформулювати пропозиції щодо її подальшого територіального розгортання та оптимізації.

Виклад основного матеріалу. Аналіз фактичного стану госпітальної мережі неспеціалізованих лікарень м. Києва, дозволив виявити, що сьогодні у столиці функціонує 16 багатoproфільних лікарень, призначених виключно для надання стаціонарної медичної допомоги дорослому населенню. До цієї кількості віднесено: Київську міську клінічну лікарню №1–№10, №12, №14, №15, №17, №18 і Олександрівську клінічну лікарню. Серед 16 цих лікарень 12 лікарняних закладів розташовані у межах правобережної частини м. Києва та всього 4 лікарні становлять госпітальні об'єкти для надання медичної допомоги дорослим пацієнтам на лівобережному боці найкрупнішого міста держави.

До характерних недоліків теперішнього просторового розміщення лікарень вторинного медичного рівня слід віднести їх скупченість, дублювання і згуртованість, які особливо виражені в історичних міських районах. Необхідно відмітити, що частина з цих лікарняних будівель була зведена в першій половині ХХ століття і сьогодні ці лікарні природно потребують відновлення, а також перегляду не завжди раціонального використання земельних ресурсів лікарняної території. До виключення хочеться віднести зокрема будівлю Олександрійської клінічної лікарні, яка за своєю історичною та своєрідною архітектурою відноситься до категорії історичних архітектурних пам'яток, що в свою чергу вимагає від нас збереження та охайного відношення.

Виходячи з положень вказаної проблематики, пропонується уведення наступних змін у містобудівну мережу закладів вторинної медичної допомоги м. Києва:

- організація чотирьох багатoproфільних лікарень інтенсивного лікування, до складу яких рекомендовано включити Київську міську клінічну лікарню швидкої медичної допомоги, Київську міську клінічну лікарню №8, Київську міську клінічну лікарню інтенсивного лікування №3, Київську міську клінічну лікарню №6;
- організація двох лікарень відновного (реабілітаційного) типу лікування, до складу яких рекомендовано включити Київську міську клінічну лікарню №2, Київську міську клінічну лікарню №14;
- організація чотирьох лікарень планового типу лікування, до складу яких рекомендовано включити Київську міську клінічну лікарню №1, Київську міську клінічну лікарню №4, Київську міську клінічну лікарню №9, Київську міську клінічну лікарню №12;

- організація двох хоспісів, до складу яких рекомендовано включити Київську міську клінічну лікарню №7, Олександрівську клінічну лікарню;
- організація двох лікарень медико-соціальної допомоги, до складу яких рекомендовано включити Київську міську клінічну лікарню №17, Київську міську клінічну лікарню №18;
- організація шести державних та державно-приватних перинатальних центрів, до складу яких рекомендовано включити пологовий будинок №4, №7, ПАГ, Isida, Adonis, Лелека; два пологових будинків, до складу яких рекомендовано включити пологовий будинок при Київській міській клінічній лікарні №1, пологовий будинок №5.

Слід зазначити, що сьогодні в Києві налічується одинадцять комунальних пологових будинків і три заклади приватної форми підпорядкування, значна частина яких, згідно територіального аналізу, сконцентровані поруч, що призводить до дублювання функцій. У цьому сенсі до пропозицій щодо просторового розміщення вказаних медичних закладів віднесено: перевести у статус перинатальних центрів шість київських пологових будинків (трьох приватних і трьох комунальних), залишивши два пологових будинки, які здатні рівноцінно охопити міську територію. Пологові будинки, які не увійшли до цього переліку, запропоновано перепрофілювати чи перевести до форми перинатального центру приватного або змішаної форми підпорядкування і фінансування. Подальша перспектива розвитку мережі та міста передбачає організацію перинатальних центрів у межах периферійних територій Голосіївського і Деснянського районів м. Києва.

Як зазначалося та пропонувалося у попередніх дослідженнях [15-21], у лікарнях мережі закладів вторинного рівня медичного обслуговування доцільно організовувати лікування і дітей, і дорослих у межах одного медичного закладу. Такий підхід існує у багатьох розвинутих країнах, а також він дозволяє збільшити кількість медичних закладів в яких можуть лікуватися діти. Особливо це важливо для малих міст та для сільської місцевості.

Окремо необхідно розглянути питання дитячих лікарень, які запропоновано включити до складу містобудівної мережі закладів третинного рівня медичного обслуговування. Аналіз фактично просторового розміщення київських дитячих лікарень засвідчив, що більша їх частка знаходиться на правобережній міській території (шістнадцять лікарняних закладів) та тільки одна – на міському лівобережжі.

Із сімнадцяти сьогодні функціонуючих київських дитячих лікарень три належать до спеціалізованих дитячих лікувальних закладів, зокрема інфекційного, туберкульозного і нейрохірургічного профілів, десять дитячих лікарень є комунальними і чотири – приватними закладами. Беручи до уваги

представлені пропозиції щодо інтеграції дитячих відділень до складу 22 лікарень мережі закладів вторинної медичної ланки, запропоновано наступне:

– організація однієї університетської лікарні, до складу якої включити розташовані поруч Київську міську дитячу клінічну лікарню №2, Київську міську клінічну лікарню №3 і пологовий будинок №6;

– організація чотирьох дитячих спеціалізованих лікарень республіканського рівня за різним профілем: Київська міська дитяча клінічна інфекційна лікарня – інфекційний профіль, Національну дитячу спеціалізовану лікарню «Охматдит» – онкологічний профіль, Київську міську дитячу клінічну лікарню №1 - нефрологічний і кардіологічний профіль, Дитячу клінічну лікарню №7 – нейрохірургічний профіль;

– залишити чотири багатопрофільні дитячі лікарні: Дитячу клінічну лікарню №4, Дитячу клінічну лікарню №6, Дитячу клінічну лікарню №8, Дитячу клінічну лікарню №9.

Необхідно наголосити, що спеціалізовані дитячі лікарні з певним провідним лікувальним профілем повинні отримати статус республіканських дитячих лікарень, формуючи можливість для концентрації найкращих вітчизняних лікарів, медичного обладнання, науково-дослідницького розвитку і професійного досвіду. Зазначені спеціалізовані лікарні призначені для лікування дітей зі всіх куточків нашої країни.

Висновок. Сьогоднішній стан мережі лікарень Києва не відповідає ні світовим показникам щодо забезпечення койко-місцями на 100 тис. населення (значно перевищує), ні якості надання медичного обслуговування, ні комфортним умовам здійснення лікування. На жаль, Україна не спроможна (та і не потрібно) підтримувати функціонування всіх лікарень, які були збудовані до і у радянські часи – суттєво скоротилась кількість населення, змінилися медичні стандарти, а головне – необхідно розвивати мережу догоспітальних закладів. Отже у статті наведені пропозиції щодо оптимізації госпітальної мережі м. Києва, які з одного боку спрямовані на виведення окремих лікарень з монодержавного фінансування, а з іншого – розширюють можливість лікування дітей у більшій кількості міських лікарень.

Список літератури

1. Габрель М.М. Просторова організація містобудівних систем. Київ: А.С.С., 2004. 400 с.
2. Демин Н.М. Управление развитием градостроительных систем. Киев: Будівельник, 1991. 184 с.
3. Древаль І.В. Використання територіальних ресурсів залізничних станцій для розвитку сучасного міста. *Сучасні проблеми архітектури та містобудування*. 2016. 43 (2). С. 77–83.
4. Kovalska G., Merylova I., Bulakh I. Urban improvement of comprehensive schools

and out of school educational establishments in Ukraine. *International Journal of Innovative Technology and Exploring Engineering*. 2019. Volume 8. Issue 12. Pp. 1765-1770. DOI: [10.35940/ijitee.L3229.1081219](https://doi.org/10.35940/ijitee.L3229.1081219)

5. Панченко Т.Ф. Проектирование курортов и зон отдыха. Киев: Будівельник, 1983. 101 с.
6. Плешкановська А.М., Савченко О.Д. Епохи та міста. Київ: Інститут Урбаністики, 2019. 265 с.
7. Плешкановська А.М., Петраковська О.С., Бєрова П.І. Планування та розвиток територій. Київ: КНУБА, 2019. 80 с.
8. Тімохін В.О. Архітектура міського розвитку. 7 книг з теорії містобудування. Київ: КНУБА, 2008. 629 с.
9. Шебек Н.М. Гармонізація планувального розвитку міста. Київ: Основа, 2008. 216 с.
10. Булычева Т. А. Центральные районные больницы. Москва: Стройиздат, 1984. 118 с.
11. Пидгирняк К. Ю., Пидгирняк В. П. Архитектура зданий лечебных учреждений. Киев: Будівельник, 1990. 93 с.
12. Broto Carles. Hospitales innovacion y diseño. 2014. 300 p.
13. Broto Carles. Hospitales y centros de salud. 2009. 341 p.
14. Richard Sprow. Planning Hospitals of the Future. https://www.academia.edu/30353013/Planning_Hospitals_of_the_Future_Chapter_1
15. Bulakh I., Kozakova O., Didichenko M. The innovative trends in architecture and urban planning of health care institutions. *International Journal of Innovative Technology and Exploring Engineering*. Bhopal, 2019. Vol.9. Issue 1. Pp. 317–323. DOI: [10.35940/ijitee.A4111.119119](https://doi.org/10.35940/ijitee.A4111.119119)
16. Bulakh I., Kozakova L., Didichenko M., Chala O. Health Care Architectural and Urban Planning Systems In The United States of America and France. *International Journal of Innovative Technology and Exploring Engineering*. Bhopal, 2019. Vol.9. Issue 2. Pp. 1622–1627. DOI: [10.35940/ijitee.B7377.129219](https://doi.org/10.35940/ijitee.B7377.129219)
17. Bulakh I. V. Common Features of Architectural Design of the Medical Purpose Building. *Science & Technique*. Minsk, 2019. №18(4). Pp. 311–318. DOI: [10.21122/2227-1031-2019-18-4-311-318](https://doi.org/10.21122/2227-1031-2019-18-4-311-318)
18. Didichenko M., Bulakh I., Kozakova O. Spatial and Temporal Principles and Methods of the Historical Urban Environment Composition Transformations. *Urban and Regional Planning*. 2019. Vol. 4. No. 4. Pp. 144-151. DOI: [10.11648/j.urp.20190404.13](https://doi.org/10.11648/j.urp.20190404.13)
19. Булах І.В. Містобудівна мережа закладів первинного рівня медичного обслуговування. *Сучасні проблеми архітектури та містобудування*. Київ, 2020. № 56. С. 165-173. DOI: <https://doi.org/10.32347/2077-3455.2020.56.165-173>
20. Булах І.В. Особливості проектування університетської лікарні. *Містобудування та територіальне планування*. Київ, 2020. № 73. С.21-28. DOI: <https://doi.org/10.32347/2076-815x.2020.73.21-28>
21. Булах І.В. Пропозиції щодо реформування організаційної діяльності містобудівної мережі закладів первинної медичної допомоги. *Сучасні проблеми архітектури та містобудування*. Київ, 2019. № 54. С. 160-169.

к. арх., доц. **Булах И.В.**,
Киевский национальный университет строительства и архитектуры

ТЕРРИТОРИАЛЬНОЕ РАЗВИТИЕ СЕТИ БОЛЬНИЦ КИЕВА

В статье рассмотрено фактическое состояние госпитальной сети г. Киева, даны предложения по ее дальнейшему территориальному развитию, которые опираются на современные и перспективные потребности и возможности жителей и управленцев города, близлежащих населенных пунктов. Исследование является частью комплексного изучения проблемы градостроительных основ территориально-пространственного развития системы учреждений здравоохранения и направлено на поиск оптимизации существующего материального фонда учреждений медицинского назначения.

Ключевые слова: сеть; градостроительная система; система учреждений здравоохранения; больница; территориальное развитие.

PhD architecture, assistant professor **Bulakh Irina**,
Kyiv National University of Construction and Architecture

TERRITORIAL DEVELOPMENT OF KYIV HOSPITAL NETWORK

The article examines the actual state of the hospital network in Kyiv, offers proposals for its further territorial development, which are based on the current and future needs and capabilities of residents and managers of the city, nearby settlements. The study is part of a comprehensive study of the problem of urban planning foundations of the territorial and spatial development of the system of healthcare institutions and is aimed at finding the optimization of the existing material fund of medical institutions. The city of Kyiv is the capital of our state and, at the same time, its largest city, which historically has the largest number of hospitals among Ukrainian cities. There are historical architectural monuments among Kyiv's hospitals, but most of the facilities were built during the Soviet era in Ukraine according to typical industrial construction projects. The current state of the network of hospitals in Kyiv does not correspond to either the world indicators for the provision of beds per 100 thousand of the population (significantly exceeds), or the quality of medical care, or the comfortable conditions for the implementation of treatment. Unfortunately, Ukraine is not able (and it is not necessary) to maintain the functioning of all hospitals that were built before and during Soviet times – the number of the population has significantly decreased, medical standards have changed, and most importantly, it is necessary to develop a network of prehospital

institutions. So, the article contains proposals for optimizing the hospital network of the city of Kyiv, which, on the one hand, are aimed at removing individual hospitals from mono-state funding, and on the other, expanding the possibilities of treating children in a larger number of city hospitals.

Key words: network; urban planning system; system of health care institutions; hospital; territorial development.

REFERENCES

1. Gabrel, M. (2004), *Prostorova orhanizatsiya mistobudivnykh system* [*Spatial organization of town-planning systems*], ASS, Kyiv, 400 p. {in Ukrainian}
2. Demin, N.M. (1991), *Upravleniye razvitiyem gradostroitel'nykh sistem* [*Management of urban development systems*], Budivelnik, Kyiv, 184 p. {in Russian}
3. Dreval, I.V. (2016), Vykorystannya terytorialnykh resursiv zaliznychnykh stantsiy dlya rozvytku suchasnoho mista [Use of territorial resources of railway stations for the development of the modern city], *Modern problems of architecture and town planning*. 43 (2). pp. 77-83. {in Ukrainian}
4. Kovalska, G., Merylova, I., Bulakh, I. (2019), Urban improvement of comprehensive schools and out of school educational establishments in Ukraine, *International Journal of Innovative Technology and Exploring Engineering*, Vol. 8, Issue 12, pp. 1765-1770 DOI: [10.35940/ijitee.L3229.1081219](https://doi.org/10.35940/ijitee.L3229.1081219) {in English}
5. Panchenko, T.F. (1983), *Proyektirovaniye kurortov i zon otdykha* [*Designing resorts and recreation areas*], Budivelnik, Kyiv, 101 p. {in Russian}
6. Pleshkanovska, A.M., Savchenko, O.D. (2019), *Epokhy ta mista* [*Ages and cities*], Institute of Urban Studies, Kyiv, 265 p. {in Ukrainian}
7. Pleshkanovska, A.M., Petrakovskaya, O.S. and Berova, P.I. (2019), *Planuvannya ta rozvytok terytoriy* [*Territory planning and development*], KNUBA, Kyiv, 80 p. {in Ukrainian}
8. Timokhin, V.O. (2008), *Arkhitektura miskoho rozvytku. 7 knykh z teoriyi mistobuduvannya* [*Architecture of Urban Development. 7 books on the theory of urban planning*], KNUBA, Kyiv, 629 p. {in Ukrainian}
9. Shebek, N.M. (2008). *Harmonizatsiya planuvalnoho rozvytku mista* [*Harmonization of city development planning*], Osnova, Kyiv, 216 p. {in Ukrainian}
10. Bulycheva, T.A. (1984), *Tsentrал'nyye rayonnyye bol'nitsy* [*Central district hospitals*], STROIZDAT, Moscow, 118 p. {in Russian}
11. Pidgiriak, K.Yu., Pidgiriak, V.P. (1990), *Arkhytektura zdannyi lechebnykh uchrezhdeny* [*Architecture of buildings of medical institutions*], Budivel'nyk, Kiev, 93 p. {in Ukrainian}
12. Broto Carles. Hospitales innovacion y diseño (2014), 300 p. {in Spanish}

13. Broto Carles. Hospitales y centros de salud (2009), 341 p. {in Spanish}
14. Richard Sprow. Planning Hospitals of the Future. https://www.academia.edu/30353013/Planning_Hospitals_of_the_Future_Chapter_1 {in English}
15. Bulakh, I., Kozakova, L., Didichenko, M. (2019), The innovative trends in architecture and urban planning of health care institutions, *International Journal of Innovative Technology and Exploring Engineering*, Vol. 9, Issue 1, pp. 317-323 DOI: [10.35940/ijitee.A4111.119119](https://doi.org/10.35940/ijitee.A4111.119119) {in English}
16. Bulakh, I., Kozakova, L., Didichenko, M., Chala, O. (2019), Health Care Architectural and Urban Planning Systems In The United States of America and France, *International Journal of Innovative Technology and Exploring Engineering*, Vol. 9, Issue 2, pp. 1622-1627. DOI: [10.35940/ijitee.B7377.129219](https://doi.org/10.35940/ijitee.B7377.129219) {in English}
17. Bulakh, I.V. (2019), Common Features of Architectural Design of the Medical Purpose Building, *Science & Technique*, 18(4), pp. 311-318 DOI:[10.21122/2227-1031-2019-18-4-311-318](https://doi.org/10.21122/2227-1031-2019-18-4-311-318) {in English}
18. Didichenko, M., Bulakh, I., Kozakova, O. (2019), Spatial and Temporal Principles and Methods of the Historical Urban Environment Composition Transformations, *Urban and Regional Planning*, 4(4), pp. 144-151 DOI:[10.11648/j.urp.20190404.13](https://doi.org/10.11648/j.urp.20190404.13) {in English}
19. Bulakh, I.V. (2020), Mistobudivna merezha zakladiv pervynnoho rivnya medychnoho obsluhovuvannya [Urban network of primary care facilities], *Modern problems of architecture and urban planning*, Kyiv, Vol. 56, pp. 165-173. DOI: <https://doi.org/10.32347/2077-3455.2020.56.165-173> {in Ukrainian}
20. Bulakh, I.V. (2020), Osoblyvosti proektuvannya universytetskoyi likarni [Features of designing a university hospital], *Urban planning and spatial planning*, Kyiv, Vol. 73. pp. 21-28. DOI: <https://doi.org/10.32347/2076-815x.2020.73.21-28> {in Ukrainian}
21. Bulakh, I.V. (2019), Propozytsiyi shchodo reformuvannya orhanizatsiynoyi diyalnosti mistobudivnoyi merezhi zakladiv pervynnoyi medychnoyi dopomohy [Proposals for reforming the organizational activities of the urban network of primary care], *Modern problems of architecture and urban planning*, Kyiv, Vol. 54. pp. 160-169. {in Ukrainian}